

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยพัฒนาสู่ความเจริญรุ่งเรืองในทุก ๆ ด้าน ซึ่งความรุ่งเรืองนั้นต้องประกอบไปด้วยปัจจัยหลาย ๆ ประการ และปัจจัยที่สำคัญที่สุดคือทรัพยากรบุคคล ซึ่งนอกจากจะต้องมีคุณสมบัติทางด้านสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และความเสียสละแล้ว คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เกิดพลังอันยิ่งใหญ่ในการพัฒนาประเทศคือความมีวินัยของคนในชาติ ซึ่งเป็นกฎเกณฑ์ที่คนในสังคมได้ตกลงร่วมกัน เพื่อให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยเฉพาะในสภาพสังคมไทยในปัจจุบันมีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี ทำให้บุคคลต้องเผชิญชีวิตอยู่กับปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งสภาพแวดล้อมเช่นนี้ทำให้ทุกคนต้องดิ้นรน แข่งขัน เพื่อการอยู่รอด เพื่อปกป้องของตนเองท่ามกลางสภาพเศรษฐกิจที่บีบรัด สภาพเหล่านี้ส่งผลออกมาในลักษณะที่ทำให้บุคคลบางส่วนมีความเห็นแก่ตัว มุ่งเอารอดเอาเปรียบ มีแนวโน้มที่จะแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้นและก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมมาก และเมื่อเกิดปัญหาหนึ่งแล้วก็จะเชื่อมโยงไปสู่อีกปัญหาหนึ่งต่อ ๆ กันไป จนกลายเป็นปัญหาที่ซับซ้อนยากที่จะแก้ไขได้โดยง่าย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและการศึกษาเป็นอย่างมาก และทำให้ประเทศชาติไม่พัฒนาเท่าที่ควร

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สำหรับการศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิต ให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ในแผนพัฒนาการศึกษาของกรุงเทพมหานครฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540 - 2544) (กองวิชาการ สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร : 2539) กล่าวไว้ดังนี้ เน้นให้นักเรียนมีความรู้ มีความสามารถ มีพื้นฐานด้านภาษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และมีทักษะกระบวนการในการดำรงชีพ สามารถดูแลรักษาสุขภาพทั้งกายและใจ ปรับตัวให้เข้ากับสภาพสังคมและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง มีคุณธรรมจริยธรรม และวินัยในตนเอง ดำรงรักษาศิลปวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมความเป็นไทย ความเป็นประชาธิปไตย เทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์

โรงเรียนเป็นสถาบันที่สำคัญในการเสริมสร้างวินัยแก่นักเรียนดังที่ ภิญโญ สาร (2523 : 198 - 199) กล่าวว่า การอยู่ร่วมกันในสังคมจะสงบสุขได้หากดูแลนักเรียนให้รักษาระเบียบวินัยทั้งของตนเองและของโรงเรียนอย่างเคร่งครัด และเมธี ปิณฑนานนท์ (2523 : 327) กล่าวว่า วินัยจะช่วยปลูกฝังให้นักเรียนรู้จักควบคุมตนเอง ก่อให้เกิดผลดีทั้งแก่ตัวนักเรียนและสังคมที่เกี่ยวข้องในปัจจุบัน ครูและผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่ไม่มีระเบียบวินัยในตนเอง ทำให้นักเรียนปฏิบัติตนตามใจตัวเอง มุ่งทำอะไรเฉพาะที่ตนถูกใจมากกว่าถูกต้อง จนอาจจะกระทบกระเทือนความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของคนอื่นที่อยู่ร่วมกัน และนำไปสู่บรรยากาศที่ไม่เป็นสุข ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาต่อสังคมและประชาชาติ ปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ได้แก่ ปัญหาของนักเรียน ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาเหล่านี้มาจากที่สมาชิกในสังคมขาดวินัยทางสังคม การที่บุคคลจะมีวินัยทางสังคมได้นั้นบุคคลจะต้องมีวินัยในตนเองก่อน เพราะวินัยในตนเองเป็นพื้นฐานของการควบคุมตนเองให้มีวินัยทางสังคม และการที่จะสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้นต้องทำอย่างต่อเนื่อง ต้องมีการปลูกฝัง แนะนำอบรมสั่งสอนจากบิดามารดา และบุคคลอื่นตั้งแต่เยาว์วัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2522 : 19 - 70) ที่พบว่า การปลูกฝังการมีระเบียบวินัยเป็นสิ่งจำเป็นและควรปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กเพราะเป็นการสร้างบุคลิกภาพที่ดีแก่เด็ก โดยควรจะได้รับ การอบรมสั่งสอนจากครอบครัว โดยการอบรมทางตรงและทางอ้อมจากศาสนา สังคม และการสอนจากโรงเรียน แต่ในสภาพการณ์ปัจจุบันการอบรมสั่งสอนจากครอบครัวมีประสิทธิภาบน้อยลง เนื่องจากบิดามารดาต้องดิ้นรนชวนขวายในการทำมาหากินมากขึ้น ไม่มีเวลาสั่งสอนบุตรมากนัก ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะช่วยพัฒนาอุปนิสัยของเด็กให้ดีขึ้น เสาวนีย์ ศรีมนตรี (2539 : 2) ได้ทำการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นโดยการสัมภาษณ์ครูหัวหน้าสายและครูที่สอนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ผลปรากฏว่า เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีปัญหาเกี่ยวกับวินัยในตนเอง เช่น หยิบของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ไม่เข้าแถวรอรับบริการต่าง ๆ ไม่ทิ้งขยะในถังขยะ ส่งงานไม่ทันตามกำหนด เดินลัดสนาม กระทำผิด แต่ไม่ยอมรับการกระทำผิด ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้เด็กกลายเป็นเด็กที่ไม่มีวินัยในตนเอง อันจะเป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนการสอน การรักษาระเบียบวินัยของโรงเรียน ของสังคม และในที่สุดเด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ไม่มีวินัยในตนเอง ในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรือง และการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมอย่างสงบสุขนั้น ซึ่งคนในสังคมไทยจะต้องเป็นผู้มีระเบียบวินัยโดยเฉพาะวินัยในตนเอง มีความสำนึกในขอบเขตของสิทธิหน้าที่ของตน และผู้อื่น รู้ว่าสิ่งใดควรและสิ่งใดไม่ควร ทั้งในแง่ของการเมือง การปกครอง การบริหาร กฎหมาย และจริยธรรม ไม่ใช่มีสิทธิและเสรีภาพเกินขอบเขตซึ่งเป็นการก้าวก่ายต่อสิทธิและ

เสรีภาพของผู้อื่น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ หากคนในสังคมไทยไม่มีระเบียบในตนเองไม่มีวินัยในตนเอง อันจะส่งผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไทยต่อไป ด้วย กรุงเทพมหานครเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประเทศ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง กรุงเทพมหานครเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วมีจำนวนประชากรอาศัยอยู่จำนวนมากกว่า 8 ล้านคน ซึ่งได้อพยพหลั่งไหลมาจากทุกภาคของประเทศ ทำให้ประสบปัญหาต่าง ๆ มากมายหลายประการ ซึ่งปัญหาหนึ่งได้แก่ ปัญหาการให้บริการการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ รู้จักปรับตัวเข้ากับสังคมที่เปลี่ยนแปลง มีวินัยในตนเอง และมีวินัยในสังคมนั้นยากยิ่งนัก จากสภาพปัญหา สังคมเศรษฐกิจที่บีบรัดให้ประชาชนเอารัดเอาเปรียบเห็นประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม ส่งผลกระทบต่อคนในกรุงเทพมหานครให้ขาดระเบียบวินัยในตนเองและต่อสังคมก่อให้เกิดปัญหาการอยู่ร่วมกันของคนในสังคมไม่ปกติสุข การที่จะปลูกฝังเด็กและเยาวชนให้มีจริยธรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยในตนเองควรเริ่มจากเด็กตามที่ดวงเดือน พันธมนาวิน (2523) ได้กล่าวว่า การมีวินัยเริ่มปรากฏในเด็กช่วงวัย 8 - 10 ปี เริ่มชัดเจนช่วงวัย 7 - 12 ปี วินัยยังปลูกฝังและพัฒนาได้ช่วงวัยนี้

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นประโยชน์แก่บุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำผลการวิจัยไปพัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียน
2. เพื่อศึกษาความแตกต่างของปัจจัยต่าง ๆ ระหว่างนักเรียนที่มีวินัยในตนเองสูงและต่ำ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียน

สมมุติฐานของการวิจัย

1. แบบแผนการอบรมเลี้ยงดู การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียน
2. เด็กหญิงชายมีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองต่างกัน
3. เด็กที่มีบิดามารดาประกอบอาชีพต่างกันมีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองต่างกัน
4. เด็กที่มีบิดามารดามีการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองต่างกัน
5. เด็กที่มีสถานภาพสมบูรณ์ทางครอบครัวและไม่สมบูรณ์มีพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองต่างกัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดโครงการสวัสดิการสังคมเพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในด้านวินัยในตนเอง ในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม
3. เพื่อนำข้อมูลที่ได้เสนอต่อสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำนโยบายทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมวินัยในตนเองของเด็กนักเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
4. ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กในด้านวินัยในตนเองต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองเฉพาะเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตการศึกษา 40 เขต จำนวน โรงเรียน 429 โรงเรียน จำนวนนักเรียน 35,384 คน

นียมศัพท์

1. พฤติกรรมการมีวินัยในตนเอง หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของนักเรียนในการควบคุมอารมณ์หรือพฤติกรรมของตนให้เป็นไปตามที่ตนมุ่งหวังซึ่งจะเป็นไปตามกฎระเบียบของสังคม โดยเกิดจากความสำนึกตัวขึ้นมาเอง แม้จะมีสิ่งเร้าจากภายนอกและภายในเป็นอุปสรรค ก็จะไม่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มุ่งหวังไว้ ลักษณะของนักเรียนที่มีวินัยในตนเองสำหรับการวิจัยครั้งนี้มี 5 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

1.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง การแสดงออกในลักษณะของการมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายด้วยความเอาใจใส่ มีความละเอียดรอบคอบตรงต่อเวลา ไม่ละเลยหรือทอดทิ้งหลักเล็งการงานนั้น มีความพากเพียรพยายามปรารภงานที่จะทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดีที่สุด ยอมรับผลการกระทำในการปฏิบัติงานของตนทั้งด้านดีและไม่ดี ตลอดจนติดตามผลงานที่ได้ทำไว้แล้ว เพื่อปรับปรุงแก้ไขให้เป็นผลสำเร็จ

1.2 ความอดทน หมายถึง ความสามารถของร่างกาย ความคิดและจิตใจที่จะทนต่อการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ให้สำเร็จได้ โดยไม่คำนึงถึงอุปสรรคใด หนึ่งนอกกำลังกายให้ร่างกายแข็งแรง มีจิตใจเข้มแข็ง บังคับตนเองเมื่อเกิดความเหนื่อยอ่อนและเกียจคร้าน

1.3 การเคารพในสิทธิของผู้อื่น หมายถึง ไม่บังคับให้ผู้อื่นทำตามความต้องการของตน ไม่หยับของผู้อื่นก่อนได้รับอนุญาต ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1.4 การเคารพระเบียบของโรงเรียน หมายถึง การปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนที่กำหนดไว้ อันได้แก่ การเข้าแถวตามลำดับก่อนหลังเพื่อรอรับบริการต่าง ๆ ไม่เดินลัดสนาม

1.5 การยอมรับการกระทำของตน หมายถึง ยอมรับผิดเมื่อกระทำผิด ยอมรับผลงานของการกระทำของตนเองทั้งที่ถูกต้องและผิดพลาด

2. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2540 ในสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง

3. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง พฤติกรรมของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็กนักเรียน สำหรับการวิจัยครั้งนี้มี 5 แบบ ดังต่อไปนี้

3.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองรักใคร่เอ็นดู และยอมรับตนมาก ให้ความใกล้ชิดสนิทสนม ชื่นชมสนใจเอาใจใส่ทุกซ่สุข ช่วยแก้ปัญหา และช่วยเหลือสนับสนุน

3.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์ หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ปกครองให้คำอธิบายประกอบการสนับสนุนและห้ามปรามเด็กในการทำกิจกรรมต่าง ๆ และมีความสม่ำเสมอและเหมาะสมในการให้รางวัลหรือลงโทษ

3.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองลงโทษด้วยการเข็ญ ทบตี ให้เจ็บกาย หรือลงโทษทางจิตด้วยการดูว่าแสดงอาการไม่พอใจ ทำเป็นเมินเฉย แสดงอาการไม่สนใจ ตัดสิทธิ์บางอย่าง

3.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตามและคอยควบคุมพฤติกรรมของเด็ก โดยไม่ปล่อยให้เป็นอิสระ

3.5 การอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองเร็ว หมายถึง การที่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเอง ภายใต้อาณัติและการฝึกฝนจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

4. การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นการป้องกัน แก้ไข และส่งเสริมไม่ให้เกิดการผิดวินัยของนักเรียน และเป็นกิจกรรมสำหรับอบรมให้นักเรียนเกิดสำนึกในหน้าที่ของตน มิให้ฝ่าฝืนหรือรบกวนสิทธิของผู้อื่น ในการวิจัยครั้งนี้ การจัดกิจกรรมเสริมสร้างวินัยในโรงเรียนซึ่งมีการจัดกิจกรรม 6 ลักษณะดังต่อไปนี้

4.1 การเข้าแถวในโอกาสต่าง ๆ ได้แก่ การเคารพธงชาติ การเดินเข้าชั้นเรียน การเข้าแถวเพื่อรับและซื้ออาหาร การเข้าแถวฟังโอวาท การเข้าแถวเข้าห้องน้ำ การเข้าแถวเพื่อล้างหน้าและคั้นน้ำ การเข้าแถวเดินทางกลับบ้าน และการเข้าแถวรอรถโดยสาร

4.2 การรักษาระเบียบ ได้แก่ การรับประทานอาหารในโรงอาหาร การวางภาชนะใส่อาหารเมื่อรับประทานอาหารเสร็จแล้ว การล้างมือ และการแปรงฟัน

4.3 การรักษามารยาท ได้แก่ การทำความเคารพคุณครู การกล่าวคำขอบคุณ และการกล่าวคำขอโทษ

4.4 การให้ความร่วมมือ ได้แก่ การจัดทำป้ายในห้องเรียน และการปลูกต้นไม้ดอกไม้

4.5 การเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ การร่วมกิจกรรมวันแม่ วันพ่อ และวันสำคัญทางศาสนา

4.6 การรักษาความสะอาด ได้แก่ การแต่งกาย การตัดเล็บ การตัดผม การจัด
กระเป๋า การจัดโต๊ะเรียน การวางรองเท้า

5. การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง เหตุผลที่ทำให้นักเรียนตัดสินใจที่กระทำ
หรือไม่กระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด ซึ่งการวิจัยนี้วัดการใช้เหตุผล 4 ระดับ ดังนี้

5.1 กระทำโดยเพราะกลัวถูกลงโทษ

5.2 กระทำโดยเพราะต้องการรางวัล

5.3 กระทำโดยเพราะผู้อื่นทำหรือผู้อื่นเห็นว่าดี

5.4 กระทำโดยเพราะทำตามหน้าที่ของสังคม

